

valvas saltem parochialis templi illa deferantur ad officium prout in Rituali peragendum, vel ut parochus cum clericis in ipsa defuncti domo hoc officium super cadaver persolvat.

XI. Curent etiam parochi ut mundana pompa a funeribus arceatur, et fidelibus commendent ab ea abstinere, etsi solemnes voluerint exequias. Ad ea attendatur, quæ vera suffragia constituunt, non ad quæ vanitatem et inutilem faustum redolent. Omnes hortentur ut cuncta charitatis officia erga defunctos exhibeant, sancta enim et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur (1), et ad cœlestem patriam quam primum perveniant, ubi pro vivis ardentissimo charitatis affectu constanter exorabunt, ut ipsorum societati tandem aggregentur.

PARS QUINTA DE PERFECTIONE CLERI.

TITULUS I.

DE VITA ET HONESTATE CLERICORUM.

Duo professus est clerus, clericatum et sanctitatem (2). A die ergo qua, in sortem Domini vocati, comas capitis deponentes, et sæcularem habitum exuentes, diximus; «Dominus pars hæreditatis meæ et calicis mei» (3); et a Pontifice audivimus: «Induat te Dominus novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, et sanctitate veritatis» (4), ad sanctitatem et perfectionem vitæ omni conatu assequendam vocavit nos benignissimus Deus, qui elegit nos, ut simus ei (5), et ut simus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate (6), et ut eamus, et fructum afferamus, et fructus noster maneat (7). Ex tunc auribus nostris intonuit Deus: Dii estis, et filii Excelsi omnes (8): Sancti eritis, quia ego sanctus sum (9).

Hæc meditantes omnes de clero, et gratias agentes Deo Patri, per quem vocati sunt in societatem Jesu Christi Filii ejus (10), et ut le-

(1) 2 Machab. XII, 46. (2) S. Aug. serm. I, *De communi vita cleric.* (3) Ps. XV, 5. (4) Pontif. Rom. *De Cleric. faciendo.* (5) Deut VII, 6. (6) Ephes. I, 4. (7) Joann. XV, 16. (8) Ps. LXXXI, 6. (9) I. Petr. I, 16. (10) I. Cor. I, 9.

gationem fungantur pro Christo (1), sic vitam omnem componant, ut conformes facti imaginis Filii Dei (2) omnibus possint dicere: imitatores mei estote, sicut et ego Christi (3). Non enim tantum de propria salute consequenda ipsis agendum est, sed et de aliorum, ad quos missi sunt, et de quibus Deo rationem sunt reddituri. Unde ait Tridentina Synodus, Spiritu Sancto ducta: «Nihil est quod alios magis ad pietatem, et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cum enim a rebus sæculi in altiore sublati locum conspiciantur; in eos, tamquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur» (4).

«Sed si ullum fuit tempus, quo opus fuerit, ut clerici vitam integram deducerent ac sanctam, neque solum a malo, sed etiam ab omni specie mali remotissimam, ac præcellenti fulgerent scientia et disciplina, hoc est profecto, quo cum ob leges in Ecclesiæ perniciem conditas, sacerdotum numerus inminutus sit, ipsi duplicare operam suam, et excellenti sedulitate, studio ac devotione exiguam copiam compensare obligantur» (5).

Jam vero cum ad propositam sanctitatem obtinendam, duo requirantur juxta Davidis, et Principis Apostolorum verba: «Diverte a malo, et fac bonum» (6), ex debito officii nostri, quid fugiendum, quid agendum, ad sacrorum canonum normam, etsi ab omnibus jam sciatur, in memoriam revocare, et vehementer commendare intendimus.

I. Non ea tantum quæ mala sunt, sed et omnem speciem mali, cunctaque malo ansam præbentia, vel quæ fidelibus offensionem esse possunt, vel sacrum ministerium a suis ministeriis rite sancteque fungendis abstrahunt, quæque virum gravem ac sacerdotii dignitatem non decent, fugienda sunt ab iis, qui in sortem Domini vocati sunt. Unde Tridentina Synodus gravissimis verbis præcipit «ut quæ alias a Summis Pontificibus, et a sacris conciliis de clericorum vita, honestate, cultu, doctrinaque ac simul de luxu, comensationibus, choreis, aleis, lusibus ac quibuscumque criminibus, necnon sæcularibus negotiis fugiendis, copiose et salubriter sancita fuerunt, eadem in posterum, iisdemque pœnis, et majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, observentur; et si quæ forte remissa fuisse contigerit, ea per ipsos Ordinarios quam primum in usum revocentur, ne subditorum neglectæ emendationis ipsi condignas, Deo vindice, pœnas persolvant» (7).

(1) 2. Cor. V, 20. (2) Rom. VIII, 29. (3) 1. Cor. IV, 16. (4) Sess. XXII, cap. I, De ref. (5) Leo XIII, Encycl. *Etsi nos.* (6) Ps. XXIII, 15. I, Petr. III, 11. (7) Conc. Trid. sess. XXII, c. I. De ref.

II. Duplici quidem ratione hæc vult et præcipit piissima mater Ecclesia; tum scilicet ut sanctitati consulat eorum, qui ipsius sunt nobiliores filii, nolens illos reprobos fieri dum aliis prædicant (1), tum ut populi salutem prospiciat, cum clericorum vita liber sit laicorum qui in illos oculos conjiciunt (2).

III. Unde inquit Chrysostomus: «Neutiquam occultari possunt sacerdotum vitia, sed etiam exigua cito conspicua sunt. Quemadmodum ipsorum præclara gesta multis prosunt ad simile studium evocantia, sic et eorum vitia alios ad virtutum exercitia segniores efficiunt, et ad bonorum operum laborem torpere faciunt» (3); et S. Gregorius: «Nemo quippe in Ecclesia nocet amplius, quam qui perverse agens nomen vel ordinem sanctitatis habet. Delinquentem enim hunc nemo arguere præsumit et in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur» (4).

IV. Memores itaque promissionis Deo solemniter factæ de vita cœlibi et virginali castimonia, quæ proprium et angelicum est ordinis sacerdotalis ornamentum, quicquid cœlesti huic virtuti nocere potest cautissimi fugiant. A frequentiori consortio mulierum, etiam earum, quæ pietatis et modestiæ laude non immerito potiuntur, abstineant.

V. Ut enim castitas servari queat in mulierum consortio, rarum tamen bonum nomen retineri potest (5). Ne idcirco vel levem scandali, aut sinistrae suspicionis occasionem præbeant, illam S. Bonaventuræ regulam sequantur: cum feminis, non exceptis eis ingenuis ac verecundis, sermonem brevem et rigidum esse habendum (6), neque sub proprio tecto eas recipiant sine testibus, ne specie quidem salutaria monita tradendi (7): Cum non possint sibi famulos adsciscere, quod maxime optandum foret pro re domestica procuranda, ancillas quadraginta annis minores nullatenus habeant, easque bene probatas, fama integras, et pietate commendatas (8); et quas domi habeant, etsi propinquas et consanguineas, si mala fama laborare cœperint, eas nequaquam retineant.

VI. Mensæ cum inservientibus non assideant, in earum cubiculo vel ubi rebus domesticis vacant, absque necessitate non morentur: cum illis publice non ambulent, dummodo ne nimia ætate, et maxima

(1) I. Cor. IX, 27. (2) S. Hieron. Epist. ad Eliodor.
 (3) De sacerdotibus. libr. III, cap. 4. n. 14.
 (4) Pastoral. libr. I, cap. 2. Can. Nemo 2. Dist. 83 cap. 14.
 (5) Conc. prov. Camerac. (1565) tit. 8, n. 3.
 (6) De Puritate consc. cap. 14. (7) C. Clerici 20 Volumus 24 Dist. 81.
 (8) Cap. A nobis 9 de cohabit. Cler. et mulier. C. Volumus can. Oportet can. Fœmina dist. 81.

propinquitate tales sint, et talis ab omnibus habeantur, quæ nullum vel remotum dent mali suspicandi locum; nec illas denique, etsi consanguineas, sinant quidquam agere quod domum sacerdotalem non pleuissime deceat, aut negotiorum ecclesiasticorum ordinem peturbet.

VII. Caveant, ii præsertim qui curam animarum gerunt, ne mulieres, etsi propinquæ, ingrediantur absque imperiosa necessitate cubiculum, ubi de rebus ac negotiis ad ministerium pertinentibus agitur, sive ubi de iis scripta, adnotationes, vel libri asservantur, nec eas coram laicis de istiusmodi rebus colloquium habere patiantur. Actum est de auctoritate parochi, quem sui a mulieris imperiosa voluntate pendere autumant (1).

VIII. Continentiæ ac pudicitæ socia et custos est temperantia; illius vero et omnis sanctitatis inimica crapula et ebrietas (2). Frugali itaque mensa utantur clerici, et in frequentandis laicorum conviviis cauti et parci sint. Vehementer omnes hortamur, ut ab adeundis conviviis nuptialibus, vel baptismalibus, et cœna apud laicos, præsertim vero cum in multam noctem potrahitur, pro posse abstineant (3). Multum deorsum trahimur, dum sæcularibus continuo admiscemur, et facile contemnitur clericus, qui sæpe vocatus ad prandium, ire numquam recusat (4); et si sobrietas desit, sacerdos spiritum sanctitatis extinguit (5).

IX. Cauponas et tabernas, et apothecas vulgo *cafés* sine necessitate nec itinere ingrediantur. Si necessitate compulsi ingrediantur, brevissime commorentur, et tantummodo dum necessitati subveniunt, ac maxima gravitate ac modestia se gerant. Prohibemus, ne eas ingrediantur quæ in propria vel vicinis parœciis sint, nisi ministerii causa adire necesse fuerit.

X. Publicis in locis nulli, ne honesto quidem ludo dent operam: ludis vero aleatoriis ne, uti spectatores quidem, assistant (6). Quod si aliquando animi remittendi, et amicitæ fovendæ gratia, domi inter se, vel aliquo sibi in socium abscto laico bonæ famæ, ludis vacent, quibus magis industriæ et ingenio, quam fortunæ seu sorti sit locus (cæteri enim etiam privatim interduntur) caveant, ne ultra duas horas protrahatur ludus, et longius in illis tempus insumant, quod multo nobilioribus deberetur officiis. Notabilem pecuniæ summam in

(1) Conc. Vienn. 1858, (2) Cap. Ante omnia Dist. 35.
 (3) Cap. A crapula De vit. est honest. Cleric.
 (4) S. Hieron. Epist. ad Nepotian 15. (5) S. Petr. Chrysolog. serm. 26.
 (6) Can. Episcopus Dist. 36 can. Clerici officia. De vit. et honest. cler. Bened. XIV. De Synodo diœc. lib. XI, cap. 10.

ludo apponere, nefas est clericis, qui sive in alendis pauperibus, sive in aliis charitatis et pietatis operibus, si quid ipsis superet, impendere debent, et uti docet Angelicus doctor, «ludus congruat personæ, tempori et loco, et secundum alias circumstantias debite ordinetur, ut scilicet sit tempore et homine dignus» (1).

XI. Clericos qui propter Christum spectaculum facti sunt mundo et angelis et hominibus (2), omnino dedecet illud adire, quo optandum esset maxime ne ipsi adirent laici. Prohibemus, itaque ne publicis spectaculis, pompis et choreis intersint, ne se cœtibus illis commisceant; ubi amatoria et lubrica agantur, vel canantur, nec in publicis theatris actionibus scenicis cujuscumque generis assistant. Hoc etiam expresse statuimus de taurorum agitationibus, juxta Pontificias præscriptiones (3). Si qui vero clericalis honestatis immemores prædictis assistere fuerint ausi, ad sacrorum canonum normam a proprio animadvertantur Episcopo.

XII. Profecto optandum esset, ut clerici, animarum venatione contenti, quæ illis est propria, a cæteris omnino abstinerent; et sacri quidem canones vetant, gravissimis etiam pœnis propositis, venationem, quæ magno fiat cum apparatu et clamore (4). Licitas vero, et quietas venationes, quæ ad relaxandum animum fieri solent, toleramus, dummodo clericalia insignia non deponant clerici, atque diebus festis, et jejuniis ac pœnitentiæ sacris, ab illis abstineant, et numquam sint ipsis gravi ac diuturnæ occupationi, potius quam brevi levique recreationi.

XIII. Curas et tutelas clerici suscipere nequeunt absque licentia (5), neque medicam artem exercere sine indulto apostolico (6), neque procuratoris, advocati, tabellionis, notarii munus ad sæculare tribunal exercere (7), neque munus aliquod publicum, licet gratuitum et honorificum, et ne privatum quidem, quod, ut expleatur et multo egeat tempore, et magna corporis et animi defatigatione (8). Artes vero serviles aut mechanicas exercere, a sacris canonibus clericis omnino prohibitum est (9). Abstineant se quoque clerici a mercatibus

(1) 2. 2. Quæst. 168 art. 2. (2) 1. Cor. IV, 9.
(3) S. Pius V. *De salute gregis*, 17 Sept. 1567.—Greg. XIII, *Exponi nobis*, 1 Nov. 1575.
(4) Can. *Episcopus 1 Omnibus*, 2 De Cleric. venatore.—Conc. Lat. IV, can. 15.—Conc. Trid. sess. XXIV. cap. 12. De ref.
(5) Cap. *Cyprianus* can. 21, 9, 3.—C. fin. Dist. 88.
(6) Ben. XIV. De synod. lib. XIII, cap. 10, n. 11 et seq.
(7) C. *Quamquam* q. 2, Clericis De cleric. nec monachi.
(8) C. un. De oblig. et ration.—C. *Sed nec* 4 De cler. vel monach.
(9) S. Alph. de Lig. *Theolog. mor.* lib. IV, n. 189.

et nundinis frequentandis; id enim qui faciunt, si non negotiandi, certe otiandi causa faciunt, horum utrumque improbandum præter cetera, quia gravem præbent populo scandali occasionem, sive habitum deponant, sive cum illo accedant.

XIV. Avaro nihil est scelestius; nihil iniquius quam amare pecuniam; hic enim et animam suam venalem habet (1). Nec quidquam est quod fidelium fiduciam in clericum tantopere minuat, quam inordinata ipsius habendi cupido. Ideo vel speciem quidem avaritiæ clerici omnes summo declinent studio. Vana est illorum excusatio, qui sollicitudinem in posterum allegant, cum ignorent quid erit in crastino (2), et memorari debent quid dictum fuerit diviti congerenti: «stulte, hac nocte animam tuam repetent a te; quæ autem parasti cujus erunt?» (3) Sciant etiam non immunes esse immisericordiæ labe, qui futuras, ac proinde imaginarias suas necessitates, præsentibus membrorum Christi indigentibus anteponunt.

XV. Cum autem Apostolus dicat: «nemo militans Deo, implicat se negotiis sæcularibus» (4), Benedicti XIV et Clementis XIII auctoritate innixi, prohibemus nequis clericus emptione et venditione quæstum cujusvis generis exercere præsumat. Graviter peccant enim qui negotiationem cujuslibet nominis ac generis, vel per se, vel per alios exercent, aut qui in ea exercenda laicis se socios adsciscunt, vel qui opera publica sive suo, sive alieno nomine conducunt, et in reluctantibus Episcopi pœnas constituere debent (5). Quod si qua oriatur dubitatio de aliquo contractu, an clerico licitus sit, Sacræ Congregationis Concilii sententia erit expetenda, atque accurate servanda (6).

XVI. Ordinis sui memores, quo possunt studio fugere debent homines leves, in quibus nihil singularis pietatis, et christianæ virtutis elucet; multo vero magis illos, quorum vita scelerata in vulgus nota sit, nisi zelo illos lucrandi ducantur, et spes effulgeat emendationis eorum.

XVII. Ne apud se libros, neve pagellas, neque ephemerides habeant aut legant, quorum lectione bene agendi studium, morum disciplina, et timor charitasque Dei languescere possint: minus autem illos, quorum auctores regno Dei et Christi bellum indixerunt; nam inde venenum paulatim haurire, et ipsos bonos, licet non indoctos, quotidiana experientia compertum est. Quod si, necessitatis vel charitatis causa, aliquando ad adversariorum libros lectionem convertere

(1) Eccli. X, 9, 10. (2) Jacob. IV, 14. (3) Luc. XII, 20. (4) 2 Tim. II, 4.
(5) Bened. XIV, Const. *Apostolicæ servitutis* Clem. XIII. Const. *Cum primum*. (6) Bened. XIV. De Syn. diœc. lib. X, cap. 6, n. 3.

debent, ita se gerant, ne sibi afferant periculum, neu fidelibus scandali occasionem præbeant. Qui illiusmodi ephemeridibus nomen dat, aut eas publice emit vel legit, etiamsi nullo periculo in legendo obviaret (quod non ita facile putamus) duplici se culpa obstringit, id est, inobedientiæ erga Ecclesiam et scandali, atque sua pecunia ad mali diffusionem concursum præstat.

TITULUS II.

DE CLERICALI HABITU ET TONSURA.

Ea semper fuit mens Ecclesiæ et disciplinæ ratio, prout ex Pontificali Romano apparet, ut ii quibus habitus sacræ religionis imponitur, ignominiam sæcularis habitus se deposuisse palam profiteantur, et signis etiam externis clerici dignoscantur (1). Habitus quidem non facit monachum; decencia tamen habitus extrinseci morum honestatem intrinsecam ostendit (2). Scriptura testante quæ ait: «amicus corporis, et risus dentium et ingressus hominis enuntiant de illo» (3). Unde Sacrosancta Tridentina Synodus puniendos per Episcopos, et quidem gravissimis pœnis, decernit illos, qui «honestum habitum clericalem, illorum ordini et dignitati congruentem, et juxta ipsius Episcopi ordinationes et mandatum non detulerint» (4). Jam vero «fere omnia quæ post Tridentinum celebrata sunt concilia, clericos adegerunt ad gerendam vestem talarem nigri coloris, quæ quidem unice clericorum propria, eorumque ordini maxime conveniens est» (5).

I. Præcipimus ergo clericis omnibus, iis præcipue qui sacris ordinibus sunt insigniti, vel ecclesiastico beneficio aucti, ut vestes talares nigri coloris adhibeant semper, saltem dum in civitatibus et oppidis, etiam parvis versantur. Quoniam vero ex nonnullorum locorum, adjunctis, fortasse aliquid dispensari oporteat, Episcoporum prudenti arbitrio relinquitur, id in sua Diœcesi decernere, quod atentis ipsius circumstantiis, magis expedire in Domino judicaverint. Illud tamen stricte jubemus, ut talari veste induti sint semper sacerdotes, omnesque clerici ad ecclesiam accedentes, et quoties etiam extra illam rituales quamcumque actionem obituri sint. Quidquid mundanum redolet, omnino divitent tam in materia, quam in forma: luxum et exquisitam elegantiam constanter fugiant; simplicitati et modestiæ

(1) Pontif. Rom. *De cleric. faciend.*
(2) Conc. Trid. sess. XIV, cap. 6. De ref. (3) Eccl. XIX, 27.
(4) Conc. Trid. loc. cit. (5) Ben. XIV. De syn. diœc. lib. VI, cap. 8 et 9.

indulgentes, munditiem ac decentiam procurent, sancti Bernardi monitum considerantes «italia debent esse vestimenta servorum Dei, in quibus nihil possit notari novitatis, nihil superfluitatis, nihil vanitatis, nihil quod pertineat ad superbiam et vanam gloriam (1).

II. Clerici omnes tonsuram, quam coronam vocant, gerere debent, eamque conspicuam et ad formam unicuique ordini congruam. Profecto enim indigni essent regali sacerdotio, qui venerandum hoc illius signum erubescerent. Capillis simplicem prorsus atque modestum cultum adhibeant, atque comam minime nutriant (2). Illa autem fictitia, vel in casu necessitatis in Ecclesiâ non utantur, nisi obtenta dispensatione (3), quin tamen quidquam leve aut inane illa præseferat. Hæc vero lex de clericorum habitu et tonsura omnes clericos pertingit, si canonis et fori privilegii perfrui velint (4).

III. Eam negligentes, et indebite incedentes pœnas a Clemente V impositas incurrunt (5), nec possunt «beneficiorum fructus facere suos, quos proinde percipere non valent, sed perceptos, ante omnem iudicis sententiam, sub pœna lethalis culpæ, in subsidium pauperum, vel commodum fabricæ ecclesiarum, in quibus beneficia sunt constituta, erogare debent, a quo onere nemo, nisi Romanus Pontifex, (vel Cardinalis pœnitentiarius) in casibus occultis absolvere potest» (6).

TITULUS III.

DE VITÆ SANCTIMONIA A CLERICIS SECTANDA.

I. Qui a Deo vocati tamquam Aaron, ad subdiaconatus ordinem admissi fuerunt, et Ecclesiæ ministerio perpetuo mancipati, quique per altiores gradus proveci Sacerdotes facti sunt, irrevocabilem Dei militiam professi, ejusque indelebili caractere insigniti proprium et præstantia sua singularem statum adepti sunt, quo a cæteris fidelibus distinguuntur. Magna certe dignitas quam omnes Ecclesiæ Patres mirantes, summis laudibus extulerunt. Super omnia enim celebria jactæ sunt divinæ in Ecclesia sortes sacerdotum, qui typum Domini in pluribus habentes, Christi possessio sunt, primogeniti Ecclesiæ, in quibus flos ejus gratior, et ætas perfectior; mysteriorum latentium præsules, qui, invisibili quadam vi animam in melius transformatam

(1) *De modo bene vivendi* cap. 9.
(2) *C. Prohibere* 21.—*Clericis* 22.—*Non licet* 23 Dist. 23.
(3) Ben. XIV, Inst. XXXIV et XCVI.
(4) Conc. Trid. sess. XXIII, cap. 6 De ref.
(5) Const. *Quoniam*. Conc. Trid. Sess. XIV, Cap. 6 de Ref.
(6) Ben. XII. Const. *Catholicæ Ecclesiæ*. n. 5.